

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1224/2009 ir Tarybos reglamentų (EB) Nr. 768/2005, (EB) Nr. 1967/2006, (EB) Nr. 1005/2008 bei Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/1139 nuostatos dėl žuvininkystės kontrolės

[COM(2018) 368 final – 2018/0193 (COD)]

(2019/C 110/22)

Pranešėjas: **Emilio FATOVIC**

Konsultavimasis	Europos Parlamentas, 2018 9 10 Taryba, 2018 7 5
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 43 straipsnio 2 dalis ir 304 straipsnis
Plenarinės asamblėjos sprendimas	2018 6 19 ir 2018 9 18
Atsakingas skyrius	Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius
Priimta skyriuje	2018 11 27
Priimta plenarinėje sesijoje	2018 12 12
Plenarinė sesija Nr.	539
Balsavimo rezultatai (už/prieš/susilaikė)	219/1/2

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) iš esmės pritaria Komisijos pasiūlymui dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl žuvininkystės kontrolės. Vis dėlto kai kurioms sektoriaus suinteresuotųjų subjektų nurodytoms problemoms neskirtas tinkamas dėmesys ir nepasiūlyta aiškių sprendimų.

1.2. EESRK dar kartą primena principą, pagal kurį į tvarumo sąvoką turėtų būti įtraukti ekonominis, socialinis ir aplinkos aspektai. Šiuo požiūriu reikėtų pabrėžti, kad Komisijos pasiūlymas nėra grindžiamas aiškiu ekonominio ir socialinio poveikio vertinimu, nors jis būtų tikslingas, atsižvelgiant į gilią sektoriaus krizę įvairiose Europos šalyse, turinčią didelę įtaką pakrančių bendruomenių užimtumui ir ekonomikai.

1.3. Komisijos pasiūlyme neatsižvelgiama į du rimtus ir svarbius reiškiniai: Jungtinės Karalystės pasitraukimą iš ES ir klimato kaitą. Abu šie reiškiniai savaip paveiks žvejybos tvarką ir vietas, todėl juos reikia išsamiau išnagrinėti ir numatyti tinkamas priemones, kad būtų išvengta disbalanso žuvininkystės sektoriuje.

1.4. Kontrolės ir sankcijų sistema, kuri remiasi „taškais pagrįsta licencijavimo sistema“, turi būti vienodai ir nuosekliai įgyvendinama visoje ES, kad būtų užtikrinta tiek sąžininga subjektų konkurencija, tiek žuvininkystės produktų kokybė ir atsekamumas, siekiant ginti visų Europos gyventojų interesus ir apsaugoti jų sveikatą. Be to, sankcijos turi būti grindžiamos rizikos valdymo kriterijais ir būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios.

1.5. EESRK mano, kad skaitmeninimas tikrai yra svarbi priemonė siekiant užtikrinti veiksmingą ir efektyvią kontrolę. Tačiau Komitetas pažymi, kad, palyginti su ankstesniais teisės aktais, žvejams taikomi įpareigojimai nėra iš esmės sumažinti (visų pirma smulkiajai žvejybai) ar pakankamai supaprastinti, kaip skelbė Komisija. Rekomenduotina atlikti papildomą tyrimą dėl realaus tam tikrų taisyklių taikymo ypatingą dėmesį skiriant laivams, kurių bendras ilgis yra trumpesnis nei 10 metrų.

1.6. EESRK nepitaria horizontaliajam įpareigojimui įdiegti apsaugines vaizdo stebėjimo sistemas (AVSS) žvejybos laivuose, kadangi tai pažeidžia pagrindinius darbo standartus, teisę į privatumą ir į verslo paslaptis. Todėl EESRK siūlo, kad valstybės narės atliktų rizikos vertinimą tam tikruose laivyno segmentuose, kuriems būdingas bendras didelis sunkių

pažeidimų skaičius, ir kad, atsižvelgiant į ankstesnį įsipareigojimų nevykdymą, priežiūros institucijos pareikalautų laivuose įrengti AVSS. Siekiant patikrinti, ar laikomasi įpareigojimo iškrauti laimikį, EESRK siūlo labiau naudotis stebėtojų laivuose paslaugomis ir rekomenduoja sukurti savanorišką mechanizmą įdiegti AVSS numatant paskatas tiems laivų savininkams, kurie nusprendžia jas naudoti. Taip pat rekomenduojama laikinai taikyti įpareigojimą įdiegti AVSS tais atvejais, kai laivas yra ne kartą padaręs sunkių pažeidimų.

1.7. Naujas 2021–2027 m. EJRŽF bus labai svarbus suteikiant galimybę Europos laivams prisitaikyti prie naujų reguliavimo nuostatų. Būtina, kad nacionaliniu lygmeniu visi, pateikę prašymą, galėtų lengvai pasinaudoti fondo lėšomis. Visų pirma, Komitetas nepitaria atgaline data galiojančioms taisyklėms, pagal kurias tik už vieną sunkų pažeidimą laivo savininkas būtų įpareigotas grąžinti anksčiau gautas ir tinkamai pagrįstas lėšas.

1.8. EESRK primena, kad trečiojoje valstybėje nustatyta sunkių sukčiavimo atvejų ir nepakankamai laikomasi pagrindinių darbo ir aplinkos apsaugos standartų. Tačiau neteisėtai sugautos žuvis vis dar gana lengvai patenka ant Europos piliečių stalų. Svarbu, kad naujos atsekamumo sistemos taip pat padėtų spręsti šias problemas ir užtikrinti stebėseną visoje tiekimo grandinėje. Be to, reikėtų pažymėti, kad kai kuriuose ES laivuose vis dar pasitaiko darbo jėgos išnaudojimo atvejų. Todėl priežiūros institucijoms rekomenduojama ypatingą dėmesį skirti šiam reiškiniui ir nustatyti sankcijas siekiant galutinai jį panaikinti.

1.9. EESRK atkreipia dėmesį, kad sėkmingų vienanarūšės žvejybos daugiamečių planų pavyzdys yra sunkiai pritaikomas mišriajai žvejybai ir gali turėti didelį poveikį aplinkai ir ekonomikai. Dėl šios priežasties Komitetas rekomenduoja sukurti išsamesnę duomenų apie išteklius rinkimo sistemą, siekiant parengti *ad hoc* strategijas, kurias taikant būtų galima geriau apsaugoti biologinę įvairovę nedarant pernelyg didelės žalos žuvininkystės sektoriui.

1.10. EESRK mano, kad žvejams skirta paskatų sistema, taikoma už tinklų grąžinimą į sausumą, turėtų būti taikoma visoms atliekoms, surinktomis jūroje vykdant žvejybos veiklą. Ši iniciatyva būtų labai svarbi siekiant išvalyti jūras, nes šiuo metu žvejai turi mokėti už atliekų pašalinimą iš jūrų, nors taršą sukėlė ne jie. EESRK mano, kad tinkamai parengus žvejus, jie galėtų sukurti didelę pridėtinę vertę ir, viena vertus, padėti išvalyti jūrą, o, kita vertus – sukurti veiksmingą vykdomos veiklos ekonominės integracijos mechanizmą.

2. Įžanga

2.1. Bendros žuvininkystės politikos (BŽP) sėkmė daugiausia priklauso nuo veiksmingos kontrolės ir vykdymo užtikrinimo sistemos įgyvendinimo. Šios priemonės numatytos keturiuose atskiruose teisės aktuose: 1) Žuvininkystės kontrolės reglamente, 2) Reglamente, kuriuo įsteigiama Europos žuvininkystės kontrolės agentūra (EŽKA), 3) Reglamente, kuriuo sukuriama kovos su neteisėta, nedeklaruojama ir nereglamentuojama žvejyba sistema (NNN žvejybos reglamentas), 4) Reglamente dėl tvaraus išorės žvejybos laivynų valdymo (SMEF reglamentas).

2.2. Išskyrus SMEF reglamentą, kuris buvo neseniai peržiūrėtas, galiojanti Sąjungos žuvininkystės kontrolės sistema buvo sukurta prieš reformuojant BŽP, todėl nevisiškai su ja dera. Be to, šios priemonės buvo nustatytos prieš daugiau nei 10 metų, neatsižvelgiant į dabartinius ir būsimus poreikius, susijusius su žvejybos duomenimis ir laivynų kontrole, ir neatitinka naujos žvejybos praktikos ir metodų, taip pat nėra pritaikytos prie naujų kontrolės technologijų ir keitimosi duomenimis sistemų. Galiausiai jos neatitinka kai kurių svarbių ES patvirtintų strategijų, kaip antai plastikų strategijos, bendrosios skaitmeninės rinkos strategijos ir tarptautinio vandenynų valdymo strategijos.

2.3. Nors dabartinė žuvininkystės kontrolės sistema padėjo pagerinti padėtį, tam tikri jos trūkumai buvo patvirtinti Komisijos atliktame REFIT vertinime, Europos Audito Rūmų specialiojoje ataskaitoje ir Europos Parlamento rezoliucijoje. Suinteresuotieji subjektai patvirtino, kad galiojanti sistema turi trūkumų. Tai parodė, kad reikia peržiūrėti visą galiojančią reglamentavimo sistemą.

3. Svarbiausios Komisijos pasiūlymo nuostatos

3.1. Komisijos pasiūlymu siūloma iš dalies pakeisti penkis reglamentus ir siekiama: 1) užpildyti BŽP ir kitų sričių ES politikos spragas, 2) supaprastinti teisės aktų sistemą ir sumažinti nereikalingą administracinę naštą, 3) padidinti žvejybos duomenų ir informacijos, visų pirma laimikio duomenų, prieinamumą, patikimumą ir išsamumą ir užtikrinti keitimąsi ir dalijimąsi tokia informacija, ir 4) pašalinti kliūtis, dėl kurių stringa reikalavimų laikymosi ir vienodo požiūrio į veiklos vykdytojus kultūros formavimasis pačiose valstybės narėse ir tarp jų.

3.2. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1224/2009⁽¹⁾, nustatančio Sąjungos kontrolės sistemą, kuria užtikrinamas bendrosios žuvininkystės politikos taisyklių laikymasis, pakeitimai

3.2.1. Inspektavimas ir priežiūra. Pateikiamas inspektavimo proceso ir inspektoriaus, kapitonų bei operatorių pareigų patikslinimas. Inspektavimo ataskaitos bus skaitmeninamos, taip palengvinant keitimąsi duomenimis tarp atitinkamų institucijų ir valstybių narių.

3.2.2. Sankcijos. Sudaromas bendrų kriterijų, pagal kuriuos nustatomos sunkių pažeidimų rūšys, sąrašas. Nustatomos privalomos administracinės sankcijos ir minimalus baudų lygis už sunkius pažeidimus, siekiant užtikrinti, kad sankcijų sistema turėtų didesnę atgrasomąjį poveikį ir būtų veiksmingesnė visose valstybėse narėse ir kad būtų sudaromos vienodos sąlygos. Be to, sustiprinama ir patikslinama licencijas turintiems laivams taikoma taškų sistema.

3.2.3. Duomenys. Nustatomos privalomos skaitmeninės buvimo vietos nustatymo ir laimikio ataskaitų teikimo sistemos, taikomos visiems ES žvejybos laivams, įskaitant laivus, kurių bendrasis ilgis nesiekia 12 metrų. Smulkiajai žvejybai numatyta taikyti supaprastintą sistemą naudojant mobiliuosius telefonus. Taip pat bus vykdoma griežtesnė mėgėjų žvejybos kontrolė. Pasitelkiant skaitmenines priemones siekiama užtikrinti visišką tiekimo grandinės atsekamumą (įskaitant iš trečiųjų šalių importuojamus produktus) ir sistemingai stebėti laivuose vykdomą veiklą, taip pat naudoti apsauginę vaizdo stebėjimo sistemą (AVSS), siekiant vykdyti įpareigojimo iškrauti laimikį kontrolę.

3.2.4. Derinimas su kitomis ES politikos kryptimis. Supaprastinamas ir patobulinamas ataskaitų apie pamestus žvejybos įrankius teikimas tiksliau pildant žvejybos žurnalus (elektroninius). Įpareigojimas laivuose turėti pamestų žvejybos įrankių susigrąžinimo įrangą taikomas ir trumpesniems nei 12 m žvejybos laivams. Nustatomos mėgėjų žvejybos įrankių ženklavimo ir kontrolės nuostatos.

3.3. Tarybos reglamento (EB) Nr. 768/2005⁽²⁾, kuriuo įsteigiama Europos žuvininkystės kontrolės agentūra, pakeitimai

3.3.1. Pasiūlymu išplečiama Europos žuvininkystės kontrolės agentūros inspektavimo įgaliojimų geografinė taikymo sritis, kuri nebeapribojama tarptautiniais vandenimis. Pateikiami pakeitimai, kuriais supaprastinamas duomenų tvarkymas ir keitimasis jais, taip pat nustatomos taisyklės, kuriomis supaprastinamos agentūros finansavimo procedūros.

3.3.2. 2018 m. Europos Komisija į šias priemones įtraukė pasiūlymą COM(2018) 499, kuriuo kodifikuojamas Reglamentas (EB) Nr. 768/2005 dėl EŽKA, taip pat pakeičiami ir papildomi įvairūs teisės aktai, kurių nuostatos į jį įtrauktos. EESRK jau pritarė šiam pasiūlymui specialioje nuomonėje⁽³⁾.

3.4. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1005/2008⁽⁴⁾, nustatančio Bendrijos sistemą, kuria siekiama užkirsti kelią neteisėtai, nedeklaruojamai ir nereglamentuojamai žvejybai, atgrasyti nuo jos ir ją panaikinti, pakeitimas

3.4.1. Iš dalies keičiant Sąjungos žvejybos laimikio sertifikavimo sistemą numatoma sukurti žvejybos laimikio sertifikatų (CATCH) valdymo duomenų bazę, numatant rizika grindžiamas kontrolės priemones, sumažinant galimybes importuoti sukčiaujant ir valstybėms narėms tenkančią administracinę našą. CATCH veikimo funkcijos bus plėtojamos įvairiais etapais. Komisijai suteikiami įgyvendinimo ir deleguotieji įgaliojimai, susiję su CATCH veikimu ir tolesniu plėtojimu. Inspektavimas ir sankcijos derinamos su nauja reglamentavimo aplinka.

4. Bendrosios pastabos

4.1. Komisijos teisėkūros iniciatyvai, atitinkančiai valstybių narių, regionų ir vietos valdžios institucijų bei suinteresuotųjų subjektų pozicijas, iš esmės pritariama. Komisija turės išaiškinti kontrolės reglamentavimo sistemą, ją supaprastinti, modernizuoti ir suderinti su politikos ir reguliavimo sistemos pokyčiais, užtikrindama teisinį tikrumą ir veiksmingą bei vienodą jos įgyvendinimą visoje Europos Sąjungoje.

⁽¹⁾ OL L 343, 2009 12 22, p. 1.

⁽²⁾ OL L 128, 2005 5 21, p. 1.

⁽³⁾ EESRK nuomonė (NAT/756) Europos žuvininkystės kontrolės agentūra (kodifikuota redakcija) (OL C 62, 2019 2 15, p. 310).

⁽⁴⁾ OL L 286, 2008 10 29, p. 1.

4.2. Atidžiai išnagrinėjus pasiūlymą matyti, kad, nepaisant Komisijos paskelbtų plataus masto konsultacijų, kai kurios žuvininkystės sektoriaus suinteresuotųjų subjektų nurodytos problemos (pvz., įpareigojimas iškrauti laimikį, pernelyg didelis biurokratizmas, sankcijų sistemos proporcingumas) nėra tinkamai išnagrinėtos ir (arba) aiškiai išspręstos naujame pasiūlyme dėl teisėkūros procedūra priimamo akto⁽⁵⁾.

4.3. EESRK dar kartą primena principą, pagal kurį į tvarumo sąvoką turėtų būti įtraukti ekonominis, socialinis ir aplinkos aspektai. Todėl tauti žvejyba tebėra pagrindinis tikslas, tačiau žuvininkystės sektoriuje turėtų būti sudarytos sąlygos šiam tikslui pasiekti. Dėl šios priežasties aplinkosaugos priemonės negali būti atsietos nuo būtinybės gerinti kitus svarbius aspektus, kaip antai darbo sąlygas ir darbo saugą, kartų kaitą, įmonių gyvybingumą, darbuotojų profesinį mokymą ir pakrančių bendruomenių ekonominę gyvybingumą.

4.4. Reikėtų pabrėžti, kad pasiūlyme dėl reglamento neatsižvelgiama į du rimtus ir svarbius reiškinius: Jungtinės Karalystės pasitraukimą iš ES ir klimato kaitą. Dėl pirmojo reikėtų iš esmės pakeisti santykinio stabilumo mechanizmą, taip pat sumažinti žvejybos galimybes šiuo metu Europai priklausančiuose vandenyse. Tuo tarpu dėl klimato kaitos vyksta dideli pokyčiai žuvų elgsenoje ir jų buveinėse, visų pirma dažnėja didelio masto migracijos.

4.5. EESRK pažymi, kad Komisijos pasiūlymas nėra grindžiamas aiškiu ekonominio ir socialinio poveikio vertinimu. Ši faktą apsunkina tai, kad krizė kai kurių šalių žuvininkystės sektoriuje trunka daugiau kaip 20 metų, o Komisijos iki šiol taikytos tvarumui ir akvakultūrai skirtos priemonės nesuteikė galimybės pakeisti šią tendenciją⁽⁶⁾. Todėl Komitetas prašo Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD nedelsiant imtis veiksmų, kad būtų pradėtas plataus masto sektorinis socialinis dialogas⁽⁷⁾, siekiant nustatyti tinkamiausias priemones, skirtas pasiūlymų ekonominiam ir socialiniam poveikiui įvertinti ir galbūt jam kompensuoti⁽⁸⁾.

4.6. Atsižvelgiant į neseniai Europos Audito Rūmų paskelbtą pareiškimą, pirmiausia reikia, kad kontrolės ir sankcijų sistema, kuri remiasi „taškais pagrįsta licencijavimo sistema“, būtų vienodai ir nuosekliai įgyvendinama visoje ES, kad būtų užtikrinta tiek sąžininga subjektų konkurencija, tiek žuvininkystės produktų kokybė ir atsekamumas, siekiant ginti visų Europos gyventojų interesus ir apsaugoti jų sveikatą.

4.7. EESRK mano, kad skaitmeninimas tikrai yra svarbi priemonė siekiant užtikrinti veiksmingą ir efektyvią kontrolę. Taip pat teigiamai vertintina tai, kad numatyti supaprastinti skaitmeniniai kontrolės įrenginiai laivams, kurių bendrasis ilgis nesiekia 12 metrų (pvz., mobiliųjų telefonų geografinės vietos nustatymo programėlės, nepaisant to, kad atvirose vandenyse yra daug zonų, kuriose neveikia mobilūs ryšys, todėl neįmanoma stebėti laivo). Tačiau Komitetas pažymi, kad, palyginti su ankstesniais teisės aktais, žvejams taikomi įpareigojimai nėra iš esmės sumažinti (visų pirma smulkiajai žvejybai) ar pakankamai supaprastinti, kaip skelbė Komisija.

4.8. Skaitmeniniai kontrolės įrenginiai turėtų suteikti galimybę iš tikrųjų sutaupyti tiek pinigų, tiek laiko. Visų įpareigojimų taikymas smulkiajai žvejybai būtų įmanomas, jei valstybės narės turėtų dvejų metų pereinamąjį laikotarpį, kurio pakaktų įvertinti vietos ypatumus, tačiau tai galėtų būti sudėtinga trumpesnių nei 10 metrų laivų atveju, kuriuose dažnai nėra įgulos kabinos ir kurių ekipažą sudaro tik vienas asmuo. Rekomenduojama atlikti papildomą tyrimą dėl šių laivų rūšių siekiant įvertinti realų įpareigojimų įgyvendinamumą, kad būtų užtikrinta pusiausvyra tarp kontrolės būtinybės ir faktinių žvejų pajėgumų laikytis šios praktikos.

4.9. Šiuo požiūriu EESRK pažymi, kad priemonės, kuriomis siekiama nustatyti aiškesnę sankcijų sistemą, tikrai bus naudingos šiam sektoriui. Tačiau labai svarbu, kad šios priemonės būtų vienodai taikomos įvairiose valstybėse narėse ir būtų iš tiesų proporcingos ir atgrasančios. Visų pirma išnagrinėjus pasiūlymą išryškėjo kai kurie prieštaringi aspektai, kaip antai piniginių baudos suma, siejama su sugautos žuvies rinkos verte (nuo dviejų iki penkių kartų didesnė nei produkto vertė), kuri, atsižvelgiant į geografinę zoną, metų laiką ir atitinkamos rūšies gausą ar jos nebuvimą, galėtų daryti labai skirtingą poveikį ir netgi skatinti pažeisti įstatymus.

⁽⁵⁾ Viduržemio jūros patariamoji taryba, Tolimojo plaukiojimo laivyno patariamoji taryba ir EUROPECHE ne kartą teikė specialius prašymus ir pasiūlymus, skirtus esamoms sektoriaus problemoms spręsti, kurie neatspindi Komisijos siūlomame teisės aktų rinkinyje.

⁽⁶⁾ Italijoje, kuri turi 8 000 km pakrantės, žvejybos laivų skaičius per pastaruosius 30 metų sumažėjo maždaug 33 % Vidutinis žvejybos laivų amžius siekia 34 metus, juos reikia skubiai modernizuoti arba pakeisti naujais. Per pastaruosius 30 metų prarasta 18 000 darbo vietų (Italijos žuvininkystės sektoriuje yra 27 000 darbuotojų). 2016 m. Italijos Žemės ūkio, maisto ir miškininkystės politikos ministerijos duomenys.

⁽⁷⁾ ES jūrinės žvejybos socialinio dialogo komitetas (EUSSDC).

⁽⁸⁾ EESRK nuomonė (NAT/749) *Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondas (EJRŽF)* (žr. šio Oficialiojo leidinio p. 104).

4.10. EJRŽF yra itin svarbi ir būtina priemonė siekiant pereiti prie Komisijos numatytos naujos kontrolės sistemos. Komitetas nepritaria galiojančioje kontrolės sistemoje ir EJRŽF jau taikomam principui, pagal kurį padarius sunkų pažeidimą turi būti nedelsiant gražintos per ankstesnius penkerius metus gautos Europos fondų lėšos. Ši griežta atgaline data taikoma priemonė yra viena pagrindinių priežasčių, dėl kurių EJRŽF vėluoja įgyvendinti savo tikslus, nes dėl to daugelis žvejų nesinaudoja Europos fondų lėšomis bijodami, kad gali tekti jas gražinti už pažeidimus, kurie laikomi rimtais ir už kuriuos kartais taikomos labai nedidelės piniginės baudos. Todėl reiktų užtikrinti didesnę sankcijų proporcingumą, kad atgrasomosios priemonės netaptų paskatas mažinančiomis priemonėmis.

4.11. EESRK visiškai nepritaria įpareigojimui įdiegti apsaugines vaizdo stebėjimo sistemas (AVSS) žvejybos laivuose, kad būtų galima patikrinti, kaip laikomasi įpareigojimo iškrauti laimikį. EESRK mano, kad tokio pobūdžio priemonės prieštarauja pagrindiniams darbo standartams, teisei į privatumą ir į verslo paslaptis, juo labiau kad jos taikomos horizontaliai ir nėra pagrįstos rizika, kylančia dėl ankstesnių pasikartojančių teisės aktų pažeidimų. Todėl EESRK siūlo, kad valstybės narės atliktų rizikos vertinimą tam tikruose laivyno segmentuose, kuriems būdingas bendras didelis sunkių pažeidimų skaičius, ir kad, atsižvelgiant į ankstesnį įpareigojimų nevykdymą priežiūros institucijos pareikalautų laivuose įrengti AVSS. Komitetas įsitikinęs, kad aplinkos tvarumo tikslus ir sektoriaus atgaivinimą galima pasiekti ne vykdant žvejybos veiklos stebėseną ir kontrolę „didžiojo brolio“ stiliumi, o nustatant aiškias, konkrečias ir skaidrias taisykles bei sankcijas, veiksmingai ir vienodai taikomas visoje ES.

4.12. EESRK siūlo skatinti dažniau pasitelkti stebėtojus laivuose. Be to, rekomenduoja sukurti savanoriško AVSS diegimo skatinimo mechanizmą, pavyzdžiui, suteikiant galimybę padidinti savo žvejybos kvotą rūšims, kurios atitinka didžiausią galimą tausios žvejybos laimikį (MSY), tam panaudojant valstybės narės turimą kvotų rezervą, arba taikant supaprastintus kontrolės ir iškrovimo mechanizmus. Taip pat rekomenduojama laikinai taikyti įpareigojimą įdiegti AVSS tais atvejais, kai laivas yra ne kartą padaręs sunkių pažeidimų.

4.13. EESRK mano, kad naujas 2021–2027 m. EJRŽF bus labai svarbus suteikiant galimybę Europos laivams prisitaikyti prie naujų reguliavimo nuostatų. Visų pirma labai svarbu, kad nacionaliniu lygmeniu visi, pateikę prašymą, galėtų lengvai pasinaudoti fondo lėšomis.

4.14. EESRK pakartoja kitose nuomonėse⁽⁹⁾ jau išreikštą požiūrį, kad svarbu sukurti žvejybos pajėgumus nustatant tinkamus talpos ir variklio galios parametrus, nes šie veiksniai yra pagrindiniai siekiant užtikrinti laivo įgulos saugumą ir pasiekti tvaresnį išmetamo CO₂ lygį.

5. Konkrečios pastabos

5.1. Peržvejojimas neabejotinai yra vienas iš pagrindinių žuvų mažėjimo jūroje priežasčių. Vis dėlto Komitetas mano, kad šis reiškinys turėtų būti nagrinėjamas kartu su kitais, kurie daro neigiamą poveikį jūrų gyvūnų rūšims, pavyzdžiui, tarša, klimato kaita, jūrų transportas, povandeniniai gręžiniai (triukšmo tarša). Atviresnis požiūris yra labai svarbus siekiant parengti veiksmingas jūrų buveinių apsaugos strategijas.

5.2. Veiksminga sankcijų sistema turi būti lengvai ir aiškiai taikoma, kad būtų iš tikrųjų atgrasanti. Komitetas atkreipia dėmesį į tai, jog taškais grindžiama licencijavimo sistema kai kuriais atvejais gali pakenkti įgulai, nors iš tikrųjų baudos skiriamos už žvejybos laivo kapitono elgesį ir sprendimus, taip pat ir taikant griežtas priemones, pavyzdžiui, sustabdant žvejybos licencijos galiojimą. Kai sustabdomas žvejybos licencijos galiojimas⁽¹⁰⁾, svarbu sukurti mechanizmus, kuriais būtų apsaugomi žvejybos laivų darbuotojai, kurie yra sudarę sutartis dėl sugauto laimikio dalies, ir todėl gali netekti darbo užmokesčio arba būti priversti susirasti kitą laivą, kuriame galėtų dirbti ar tiesiog keisti darbą. Šis sektorius patiria sunkumų, todėl toks nuolatinis žmogiškųjų išteklių, gebėjimų ir žinių nutekėjimas gali dar labiau pakenkti atsigavimo galimybėms.

5.3. EESRK pritaria pasiūlymui taikyti kontrolės sistemą ir mėgėjų žvejybai, kurioje pastaruoju metu nustatyta daug atvejų, kai apeinami galiojantys teisės aktai, taikomi „klasikinei“ žvejybai. Visų pirma, rekomenduojama ypatingą dėmesį skirti mėgėjų žvejybai, kuri yra pajamų šaltinis, ir atskirti ją nuo mėgėjų žvejybos asmeniniam vartojimui ar naudojimui. Ši priemonė labai svarbi siekiant apsaugoti žvejus, kurie dirba laikydamiesi įstatymų, ir kovoti su nesąžiningos konkurencijos formomis, o sudėtingesniais atvejais – ir su neteisėta žvejyba.

⁽⁹⁾ EESRK nuomonė (NAT/749) *Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondas (EJRŽF)* (žr. 8 išnašą).

⁽¹⁰⁾ Remiantis pakartotino pažeidimo kriterijumi, žvejybos licencijos galiojimas gali būti sustabdomas ne trumpesniai kaip 4 mėnesių ir ne ilgesniai kaip 1 metų laikotarpiui, kol licencija galutinai atimama.

5.4. Pritariama, kad labai svarbu užtikrinti sužvejotų produktų atsekamumą, tačiau išimties, leidžiančios žvejybos žurnale nenurodyti mažesnio nei 50 kg laive esančio žuvų kiekio, panaikinimas gali sukelti didelių sunkumų, visų pirma smulkiesiems žvejams. Iš tiesų smulkieji žvejai, norėdami atlikti visus biurokratinis formalumus, kurie gali trukti ilgai tokių daugiarūšių jūrų, kaip Viduržemio jūra, klausimais, gali prarasti pernelyg daug laiko prieš iškraudami laimikį ir neturėti galimybės parduoti sugautos žuvies geriausia kaina. Todėl rekomenduojama palikti galiojančią ribą atidžiai stebint, kad dėl to nebūtų jokio nepageidaujamo poveikio.

5.5. Komisijos siūlomam naujam atsekamumo mechanizmui, visų pirma kiek tai susiję su importuojamais produktais, pritariama. Iš tiesų trečiojoje šalyse nustatoma daugiausia sukčiavimo ir pagrindinių darbo (TDO konvencijos) bei aplinkos apsaugos standartų pažeidimo atvejų, tačiau, nepaisant to, šiais neteisėtais būdais sugauta žuvis vis dar gana lengvai patenka ant Europos gyventojų stalo. Vis dėlto, svarbu pažymėti, kad kai kuriuose ES laivuose vis dar pasitaiko darbo jėgos išnaudojimo atvejų⁽¹¹⁾ ir už kontrolę atsakingi asmenys turi tam skirti ypatingą dėmesį ir taikyti griežtas sankcijas siekiant galutinai panaikinti šį reiškinį.

5.6. Komitetas atkreipia dėmesį į tai, kad aktyviai vykdoma kontrolė negali būti nutraukta po pirmojo pardavimo, nes būtina užtikrinti atsekamumą ir kontrolę visoje tiekimo grandinėje „nuo jūros iki stalo“. Šiuo atveju taip pat rekomenduojamas aktyvus visų suinteresuotųjų subjektų – didmenininkų, perdirbėjų ir mažmenininkų – dalyvavimas.

5.7. 2017 m. Maltoje paskelbta deklaracija „MedFish4Ever“ yra ES veiksmų kertinis akmuo. Vis dėlto EESRK mano, kad specialios techninės žuvų išteklių apsaugos priemonės turėtų būti pritaikytos atsižvelgiant į įvairius žvejybos būdus ir biologines jūros savybes. EESRK visų pirma atkreipė dėmesį, kad sėkmingų vienaarūšės žvejybos planų pavyzdys yra sunkiai pritaikomas mišriajai žvejybai ir gali turėti didelį poveikį aplinkai ir ekonomikai⁽¹²⁾. Dėl šios priežasties Komitetas rekomenduoja sukurti išsamesnę duomenų apie išteklius rinkimo sistemą, siekiant parengti *ad hoc* strategijas, kurias taikant būtų galima geriau apsaugoti biologinę įvairovę nedarant pernelyg didelės žalos žuvininkystės sektoriui⁽¹³⁾.

5.8. Kaip jau pažymėjo savo ankstesnėse nuomonėse⁽¹⁴⁾, EESRK mano, kad griežtos kvotų sistemos derinimas su nauju įpareigojimu iškrauti laimikį yra viena iš pagrindinių sektoriaus problemų. Didelės išlaidos, būtinos perėjimui prie tausios žvejybos (pvz., selektyviniai tinklai), turi būti visiškai remiamos EJRF lėšomis. EESRK tikisi, kad bus taikoma supaprastinta ir pragmatiška, rizikos analize grindžiama sistema ir bus numatyti svarbūs suinteresuotųjų subjektų remiami nacionalinio lygmens veiksmai, skirti paskatinti daugelį laivų pereiti prie tausios žvejybos.

5.9. Komisija siūlo, kad visi žuvininkystės produktai būtų sveriami iškrovimo metu registruotųjų veiklos vykdytojų, prieš juos sandėliuojant, transportuojant ar parduodant. EESRK mano, kad svarbu išlaikyti dabartinę galimybę vykdyti atsiktinius patikrinimus. Be to, jeigu žuvininkystės produktai yra vežami prieš juos pateikiant rinkai arba pirmasis pardavimas vyksta trečiojoje šalyje, rekomenduojama išlaikyti dabartinę dokumentų perdavimo kompetentingoms valdžios institucijoms terminą, t. y. per 48 valandas nuo iškrovimo, kad būtų išvengta vėlavimų ir galimo produktų kokybės blogėjimo.

⁽¹¹⁾ Žr. *The Guardian* straipsnį „We thought slavery had gone away“: African men exploited on Irish boats.

⁽¹²⁾ Bendroji Viduržemio jūros žvejybos komisija (BVJŽK), „Žvejybos Viduržemio ir Juodojoje jūrose padėtis“ (*The State of Mediterranean and Black Sea Fisheries*), 2016, p. 26. Kaip nurodė FAO BVJŽK, vienaarūšėse jūrose paprasčiau vykdyti tikslinę žvejybą, nes gyvena nedaug žuvų rūšių, todėl atitinkamai paprasčiau nustatyti ir laimikio apribojimus. Priešingai, daugiarūšėse jūrose daug žuvų rūšių gyvena tuose pačiuose plotuose.

⁽¹³⁾ EESRK nuomonė *Adrijos jūros mažų pelaginių žuvų išteklių valdymo daugiametis planas* (OL C 288, 2017 8 31, p. 68). EESRK nuomonė (NAT/749) *Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondas* (EJRF) (žr. 8 išnašą).

⁽¹⁴⁾ EESRK nuomonė *Įpareigojimas iškrauti laimikį* (OL C 311, 2014 9 12, p. 68). 1.2 dalis: „Vis dėlto Komitetas mano, kad Komisijos pasiūlymas yra pernelyg sudėtingas ir kad žvejai, vykdydami įpareigojimą iškrauti visas sužvejotas žuvis, turės pernelyg daug papildomo ir neproporcingo darbo. Todėl, Komiteto nuomone, reikėtų nustatyti pragmatiškesnes, aiškesnes, paprastesnes ir lankstesnes taisykles, pagal kurias žvejams būtų suteikta pakankamai laiko prisitaikyti nustatant jiems pereinamąjį laikotarpį ir netaikant griežtų baudų.“

5.10. EESRK palankiai įvertino Komisijos pasiūlymą dėl vienkartinį plastikinių gaminių⁽¹⁵⁾, visų pirma numatytas skatinimo priemones, skirtas sulaužytiems ar sugadintiems žvejybos įrankiams sugrąžinti į sausumą, siekiant palengvinti jų perdirbimą⁽¹⁶⁾. Ši priemonė, taikoma kartu su nauja uostams skirta priemone⁽¹⁷⁾, suteikia naujų tausios žvejybos ir žiedinės ekonomikos galimybių. EESRK mano, kad žvejams skirta paskatų sistema, taikoma už tinklų grąžinimą į sausumą, turėtų būti taikoma visų rūšių atliekoms, surinktomis jūroje vykdant žvejybos veiklą. Taip pat svarbu patikrinti, kad dėl didesnės gamintojų atsakomybės žuvininkystės sektoriaus įmonės nepatirtų per didelių išlaidų perkant tinklus. EJŖŽF galėtų būti tinkamiausia finansinė priemonė šiam procesui paremti.

5.11. Ši iniciatyva būtų labai svarbi siekiant išvalyti jūras, nes šiuo metu mokėti už sausumoje iškraunamas žvejybos metu jūroje surinktas atliekas turi žvejai. Be kita ko, jos sudaro 90 % tinklais surenkamų atliekų, be to, žvejai privalo jas rūšiuoti, o jeigu neįmanoma jų identifikuoti – priskirti jas specialioms atliekoms, kurios apdorojamos tam tikrais būdais. Praktiškai pagal galiojančias taisykles žvejai turi mokėti už tai, kad būtų pašalintos jūrą teršiančios atliekos, nors taršą sukėlė ne jie. EESRK mano, kad tinkamai parengus žvejus, jie galėtų sukurti didelę pridėtinę vertę ir, viena vertus, padėti išvalyti jūrą, o, kita vertus – sukurti veiksmingą vykdomos veiklos ekonominės integracijos mechanizmą⁽¹⁸⁾.

2018 m. gruodžio 12 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Luca JAHIER*

⁽¹⁵⁾ EESRK nuomonė (NAT/742) *Vienkartinio naudojimo plastikiniai gaminiai* (OL C 62, 2019 2 15, p. 207).

⁽¹⁶⁾ COM(2018) 340 final.

⁽¹⁷⁾ COM(2018) 33 final.

⁽¹⁸⁾ EESRK nuomonė *Plastikų žiedinėje ekonomikoje strategija (įskaitant kovos su šiukšlinimu jūroje priemones)* (OL C 283, 2018 8 10, p. 61).

EESRK nuomonė (NAT/742) *Vienkartinio naudojimo plastikiniai gaminiai* (žr. 15 išnašą).

EESRK nuomonė (NAT/749) *Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondas* (EJŖŽF) (žr. 8 išnašą).